

De structuur van het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen

De RoSa-factsheets maken u wegwijs in het gelijke kansenlandschap in Vlaanderen. Telkens wordt er op een bepaald terrein nagegaan wat de situatie is. Zowel bredere thema's als meer specifieke krijgen aandacht, naargelang de relevantie en/of beschikbaarheid van informatie en het voorhanden zijn van cijfermateriaal. Bedoeling is niet zozeer volledigheid te bieden maar wel op een overzichtelijke en toegankelijke manier de positie van de vrouw in Vlaanderen te schetsen. RoSa is sinds 1978 in Vlaanderen hét adres voor informatie en documentatie over gelijke kansen, emancipatie en vrouwenstudies in binnen- en buitenland.

Nr. 30 • nov 2003

Het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen wordt door de specifieke Belgische staatsstructuur zowel op het federale niveau als op dat van de deelstaat gerealiseerd.¹

Het gelijkekansenbeleid wordt zowel horizontaal als verticaal gedefinieerd. Het horizontaal beleid is het zogenaamde mainstreamingsbeleid, waarbij alle sectoren betrokken worden bij dat gelijkekansenbeleid en gestimuleerd worden om het beleid in hun departement op te nemen. Verticaal gaat het over specifieke maatregelen die gericht zijn op het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen. Die dubbele doelstelling is vooral zichtbaar in de Vlaamse structuren. In Vlaanderen behoren ook andere doelgroepen tot het gelijkekansenbeleid: allochtonen, gehandicapten, holebi's.

Emancipatiebeleid is een relatief jonge beleidstak in België. De verzuchtingen van vrouwen werden voor het eerst formeel erkend in 1974 met de oprichting op federaal niveau van de Commissie Vrouwenarbeid, net voor het Internationaal Jaar van de Vrouw in 1975. Volgende mijlpaal was de aanstelling van een staatssecretaris voor Maatschappelijke Emancipatie in 1985, alweer naar aanleiding van een internationale impuls, de VN-vrouwenconferentie in Nairobi. In 1991 werd gelijke kansen een bevoegdheid van de minister voor Tewerkstelling en Arbeid. Na de jongste federale verkiezingen van 18 mei 2002 ging de bevoegdheid naar de FOD Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie en Grootstedenbeleid.

Op Vlaams niveau werd net voor de Vrouwenconferentie in Peking in 1995 een Vlaamse minister voor Gelijke Kansen aangesteld. De Dienst Emancipatiezaken, die toeziet op de gelijke kansen van de Vlaamse ambtenaren, bestaat al sinds 1990.

¹ Voor een overzicht van de staatsstructuur, zie RoSa-factsheet nr 5: "Mijlpalen in de Belgische politieke geschiedenis en vorming van de Belgische staatsstructuur".

Overzicht

POLITIEK

	Federaal	Vlaams
Uitvoerende Macht	Minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie en Grootstedenbeleid	Vlaams Minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen
Wetgevende Macht	Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen van de Belgische Senaat Adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers	Wergroep Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement

ADMINISTRATIEF

Federaal - Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen

Vlaams - Cel Gelijke Kansen
- Interdepartementale Commissie Gelijke Kansen
- Dienst Emancipatiezaken

ADVIESORGANEN

Federaal - Raad van Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
- Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen

Vlaams - VOV, Vlaams Overlegcomité Vrouwen, bij SERV (Sociaal Economische Raad Vlaanderen)

Beschrijving

POLITIEKE ORGANEN

Federaal

De verantwoordelijkheid voor Gelijke Kansen is afhankelijk van de toewijzing van de portefeuilles na de federale verkiezingen. Na 18 mei 2002 ging de bevoegdheid voor Gelijke Kansen naar de minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie en Grootstedenbeleid, Mevrouw Marie Arena. In de vorige regering berustte die verantwoordelijkheid bij de minister van Tewerkstelling en Arbeid en Vice-eerste minister Laurette Onkelinx.

Daarnaast opereren er nog twee politieke organen, de adviescomités van Kamer en Senaat, die respectievelijk uit Kamerleden en Senatoren samengesteld zijn. Het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen van de Belgische Senaat verstrekt adviezen over gelijke kansen voor mannen en vrouwen op verzoek van de voorzitter van de Senaat, een vaste senaatscommissie of op eigen initiatief.

Op <http://www.senate.be> vind je een overzicht van de leden van het comité en de behandelde dossiers onder 'Wie is Wie / Commissies/ Adviescomité voor Gelijke Kansen'.

Het Adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie van de Belgische kamer van Volksvertegenwoordigers verstrekt adviezen op verzoek van de Kamer, van één van de Kamercommissies of op eigen initiatief. De namen van de 14 leden zijn te vinden op <http://www.dekamer.be/deputes/CN25.html>

Vlaams

Minister Adelheid Byttebier heeft samen met Welzijn en Gezondheid ook Gelijke Kansen als bevoegdheid. Op de volgende website kan je haar beleidsbrief 2003 lezen: http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/beleidsbrieven/Byttebier/welz_gezondh_en_gelijke_kansen_2003.pdf

Op wetgevend niveau is er de commissie welzijn, gezondheid en gelijke kansen van het Vlaams Parlement. Deze ingewikkelde URL brengt je bij de lijst van de commissies: http://jsp.vlaamsparlement.be/plsql/proteus/HOME.get_index?p_body=/plsql/proteus/HT_COMMISSIES.show_list_commissies.

Gemakkelijker doorklikbaar op <http://www.rosadoc.be/links>

ADMINISTRATIEVE ORGANEN

Federaal

Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen werd opgericht door de wet van 16 december 2002, die op 31 december 2002 in het Belgisch Staatsblad verscheen. Het neemt de taken en het personeel over van de Directie Gelijke kansen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, opgericht in 1993. In overeenstemming met de Europese Richtlijn is het nieuwe Instituut onafhankelijk van die FOD. Voorzitter is Marianne Vergeyle.

Dit Instituut werkt voor twee doelgroepen: de overheid en de burger. Het moet toezien op de naleving van het gelijkheidsbeginsel en elke vorm van discriminatie op basis van geslacht bestrijden. Het werkt ook strategieën uit voor gender mainstreaming op het gebied van tewerkstelling en arbeid, besluitvorming en geweld. Het spoort ongelijkheden op in wetten en reglementeringen.

Helemaal nieuw is dat het Instituut in rechte kan optreden in een rechtszaak. Het heeft de bevoegdheid om slachtoffers van discriminatie op basis van geslacht bij te staan om via het gerecht hun gelijk te halen. (Kamer² stuk 50-1919-8), (Senaat³ stuk 2-1327/1). Het Instituut vind je op http://www.meta.fgov.be/pa/nla_index.htm.

Vlaams

De Vlaamse Minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansen is op dit moment (november 2003) Adelheid Byttebier (Groen!). Zij beschikt in de Vlaamse administratie over een administratieve cel "Gelijke Kansen in Vlaanderen. Die cel ressorteert onder het Departement Coördinatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (Afdeling Interdepartementale Beleidsondersteuning).

De cel doet beleidsvoorbereidend werk ter ondersteuning van de minister. Ze heeft ook een sensibiliserende en informatieve opdracht, volgt studieopdrachten op, onderzoekt de subsidiedossiers en verricht de technische afhandeling en controle op de projecten die in het kader van gelijke kansen in Europa en de Verenigde Naties worden opgezet.

² Kamer: <http://www.dekamer.be/kvcr/showpage.cfm?section=flwb&language=nl&rightmenu=right&cfm=/site/wwwcfm/flwb/flwb.cfm?lang=N&legislat=50&dossierID=1919>

³ Senaat: http://www.senaat.be/www/webdriver?Mlval=index_senate&M=1&LANG=nl

Daarnaast verzorgt de cel "Gelijke Kansen in Vlaanderen" ook het voorzitterschap en het secretariaat van de Interdepartementale Commissie Gelijke Kansen, die beleidsvoorbereiding doet voor het horizontale gelijke kansenbeleid in Vlaanderen. De verschillende beleidsdomeinen worden bij dat beleid betrokken. Meer informatie vind je op www.gelijkekansen.vlaanderen.be

De Dienst Emancipatiezaken tenslotte, onderdeel van het Departement Algemene Zaken en Financiën, is een intern orgaan en heeft als taak het stimuleren van gelijke kansen binnen de Vlaamse administratie, het opvolgen en opstellen van positieve actieplannen, het opmaken van jaarlijkse voortgangsrapporten. De minister van Ambtenarenzaken is verantwoordelijk.

ADVIESORGANEN

Federaal

Vooreerst heb je het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Het Instituut onderzoekt en evalueert de impact van het beleid vanuit genderperspectief en doet suggesties aan de overheid om de wetten en reglementeringen te verbeteren.

Daarnaast blijft ook de Raad van Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen verder bestaan. Die werd opgericht in 1993 en is de samensmelting van de commissie Vrouwenarbeid en de Emancipatieraad⁴. Voor wat betreft de taakverdeling tussen beide instellingen en de relatie van de Raad tot het nieuwe Instituut worden de puntjes op de i gezet in het Koninklijk besluit van 4 april 2003 betreffende de "Reorganisatie van de Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen",⁵ gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 5 juni 2003.

De Raad geeft op eigen initiatief of op vraag van het Instituut, van een federaal minister of federaal parlementslid, informatie en voorlichting. De Raad laat onderzoeken uitvoeren, stelt rapporten op, stelt maatregelen voor over alles wat te maken heeft met gelijke kansen. Door haar samenstelling wil de Raad de maatschappelijke diversiteit weerspiegelen: naast de bevoegde minister zetelen ook vrouwenorganisaties, adviesorganen voor jeugd- en cultuurbeleid, gezinsorganisaties, sociale partners, politieke partijen en deskundigen. Ze heeft een aantal vaste commissies. De adviezen van de Raad en andere publicaties vind je op <http://meta.fgov.be/pd/pdh/nldh00.htm>

Vlaams

De VOV of Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen heeft een algemene bevoegdheid van informatie, studie, aanbeveling en advies over sociaal-economische aangelegenheden waarvoor Vlaanderen bevoegd is, en die over de situatie van de vrouw gaan. Net als de Sociaal Economische Raad Vlaanderen of SERV, waarvan ze deel uitmaakt, is de VOV paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van werknemers en werkgeversorganisaties. Het secretariaat van de VOV wordt verzorgd door de SERV. De adviezen die het VOV verstrekt op verzoek van Vlaams Parlement, Vlaamse regering, de SERV of eigen initiatief, zijn terug te vinden op <http://www.serv.be>

⁴ Voor een beknopte geschiedenis van het emancipatiebeleid in België, zie Leplae Joyca, De tweede feministische golf in Vlaanderen, RoSa-factsheet nr. 2.

Een politicologische analyse van dat beleid vind je in: Hondeghem Annie, Nelen Sarah, Een beleid op weg, situering van het gelijke-kansenbeleid in België, in Tijdschrift voor Genderstudies, jaargang 3 nr.1, maart 2000.

⁵ <http://www.just.fgov.be/cgi/article.pl>

Literatuur

- D'haveloose E., Mijlpalen in de Belgische politieke geschiedenis, RoSa-factsheet nr.5, Brussel, 2000.
- Hondeghem A., Nelen S., Een beleid op weg, situering van het gelijkekansenbeleid in België, in Tijdschrift voor Genderstudies, jaargang 3 nr.1, maart 2000.
- Keymolen D., Coenen M., Stap voor Stap. Geschiedenis van de vrouwenemancipatie in België. Brussel, 1991.
- Leplae J., De tweede feministische golf in Vlaanderen, RoSa-factsheet nr. 3, Brussel, 2000.
- Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, Zakboek gelijke kansen mannen en vrouwen, Brussel, 2000.
- Van Molle L., Gubin E., Vrouw en politiek in België, Tielt, 1998.

Samenstelling - Joyca Leplae / Brigitte Rys